

Internetmeemit kognitiivisen kielitieteen näkökulmasta

Internetmeemit ovat kehittyneet hauskoista kissakuvista monipuoliseksi kommunikoinnin ja poliittisen vaikuttamisen välineeksi (Knobel–Lankshear 2007; Milner 2012). Uusi viestinnän muoto muovaa kielenkäyttöämme niin verkossa kuin perinteisissä medioissa ja kasvokkai keskusteluissakin.

Viestintätieteissä ja psykologiassa internetmeemi on määritelty ideaksi, joka leviää internetissä kuvana, videona tai sanontana. Internetmeemi ei tarkoita vain yhtä suosittua sanontaa tai meemikuvaa, vaan internetmeemi on ylätasoinen muotti, joka käsittää koko sitä toteuttavien sanontojen, kuvien tai videoiden joukon. (Castano 2013; Shifman 2014.) Esitelmäni perustuu ajatukseen internetmeemeistä konstruktioina. Dancygier ja Vandelanotte (2017) osoittavat, että internetmeemejä on mielekästä tutkia multimodaalisina konstruktioina, jotka monipuolistavat kognitiivisen kielitieteen käsityksiä multimodaalisuudesta.

Tutkimukseni on tietääkseni ensimmäinen aineistolähtöinen kielitieteellinen tutkimus internetmeemeistä. Aineistolähtöisyys mahdollistaa internetmeemien monimuotoisuuden havainnoimisen. Internetmeemien monimuotoisuus tunnustetaan useissa tutkimuksissa, mutta sitä ei ole vielä tutkittu empiirisesti (Castano 2013; Shifman 2014; Dancygier ja Vandelanotte 2017). Siinä missä kielitieteilijät ovat lähestyneet internetmeemejä multimodaalisuuden näkökulmasta, muiden alojen tutkijat pitävät internetmeemeinä myös monomodaalisia sanontoja, lausahduksia ja hokemia (Castano 2013; Shifman 2014).

Esitelmäni tavoitteet ovat (1) määritellä internetmeemin käsite kognitiivisen kielitieteen näkökulmasta ja (2) analysoida suomenkielisiä internetmeemejä multi- ja monomodaalisuuden, affektin ja syntaksin suhteen. Aineistoni on kerätty Facebookista, joka on yli neljän viidesosan suomalaisista käyttämä sosiaalisen median palvelu (Digitaalisen elämäntavan tutkimus 2017). Tutkimusaineistoni kattaa 147 Facebook-julkaisua kommentteineen.

Arkikielessä internetmeemi ymmärretään yleensä kuvaksi, johon on upotettu tekstiä. Multimodaaliset internetmeemit kuitenkin saavat monia erilaisia muotoja. Multimodaalinen internetmeemi voi olla myös Facebook-julkaisu, johon on liitetty kuva, kuten kuviossa 1. *Oispa X* on suosittu suomenkielinen internetmeemi, jonka yksi

suosituimpia toteumia on sekä multi- että monomodaalisena esiintyvä *oispa kaljaa* -internetmeemi.

Kuvio 1. Multimodaalisen *oispa X* -internetmeemin esiintymä.

Dancygier and Vandelanotte (2017) toteavat, että kuvan rooli internetmeemeissä voi olla merkityksen kannalta välttämätön tai tekstin sanomaa tukeva. *Oispa X* -internetmeemissä kuva tukee tekstin sanomaa. Kuviossa 1 kaljatuopin kuva tarkoittaa lausahduksen merkitystä. *Oispa elämä* -lausahdus voi viitata mihin tahansa aikaa vievään toimintaan, kuten television katseluun, pelaamiseen tai työntekoon. Kaljatuopin kuva tarjoaa kontekstin lausahduksen tulkinnalle: elämän tielle tulee juominen ja baareissa käyminen.

Monomodaaliset suomenkieliset internetmeemit ovat kohosteisia sanoja tai muita kielellisiä konstruktioita. Aineistoni yleisin monomodaalinen internetmeemi on *tämä*-konstruktio, joka ilmaisee vahvaa samanmielisyyttä. *Tämä*-konstruktio on aina reaktio joko toisen keskustelijan kommenttiin tai ulkopuoliseen mediaan, kuten linkkiin tai videoon. Kuvion 2 julkaisu on Suomen opettajat ja kasvattajat -ryhmästä. Sinisellä merkitty keskustelija osoittaa olevansa samaa mieltä aloittajan kanssa *tämä*-konstruktioilla ja kolmella sydänemojilla.

Kuvio 2. Monomodaalisen *tämä*-internetmeemin esiintymä.

Tämä-demonstratiivin referentti on koko edellä oleva julkaisu eli sekä aloittajan kommentti että linkitetty uutinen. Suomenkielinen konstruktio on todennäköisesti käänöslainana englannin kielen vastaavasta *this*-konstruktiosta (*this*-konstruktiosta: Know Your Meme 2019).

Tämä-konstruktio on tulkittava internetmeemiksi nimenomaan siksi, että sitä käytetään verkossa ja se on syntynyt internetissä. Kaikkea verkkoon kirjoitettua tekstiä ei ole perusteltua pitää internetmeeminä, eikä myöskään kaikki multimodaalinen sisältö ole internetmeemejä. Siksi esitän, että internetmeeminä tulisi pitää ainoastaan internetistä peräisin olevia konstruktioita.

Facebook-aineisto todistaa, että suomenkieliset internetmeemit ovat heterogeeninen joukko toistuvia korosteisia rakenteita. Ne ovat multi- ja monomodaalisia, humoristisia ja neutraaleja sekä syntaktisesti monimuotoisia. "Internetmeemi on mono- tai multimodaalinen konstruktio, joka on lähtöisin internetistä."

Lähteet

Castaño, C. M. 2013. Defining and characterizing the concept of Internet Meme. Revista CES Psicología. 6(2), 82–104. Thousand Oaks: SAGE Publications.

Croft, W. 2001. Radical Construction Grammar. Syntactic Theory in Typological Perspective. Oxford: Oxford University Press.

Dancygier, B. & Vandelanotte, L. 2017. Internet memes as multimodal constructions. Cognitive Linguistics, 28(3), 565–598.

Digitaalisen elämäntavan tutkimus 2017. DNA. Saatavissa: https://corporate.dna.fi/documents/94506/930199/DNA+Digitutkimus+2017_raportti+medialle_somebarometri.pdf

Knobel, M. & Lankshear, C. 2007. A new literacies sampler. P. Lang, New York.

Know Your Meme 2019. ^This. Available at: <https://knowyourmeme.com/memes/this>

Milner, R. M. 2012. The World Made Meme: Discourse and Identity in Participatory Media. University of Kansas, Kansas City.

Shifman, L. 2014. Memes in digital culture. The MIT Press Essential Knowledge Series. The MIT Press, Cambridge, Massachusetts.